

Govern de les Illes Balears

Conselleria d'Educació i Universitat
Direcció General de Planificació,
Ordenació i Centres

LLATÍ (ESO)

Finalitat de l'assignatura

L'assignatura de llatí al quart curs de l'educació secundària obligatòria suposa un apropament específic a la llengua i la cultura llatines, amb continguts lingüístics i culturals complementaris entre si units pel seu caràcter d'aportacions substancials del que es coneix com a herència clàssica. S'adreça a tots els alumnes d'aquest curs per aportar-los continguts de l'educació bàsica com a complement dels aprenentatges lingüístics i comunicatius i dels coneixements de l'herència cultural. Per als alumnes que pretenen cursar el batxillerat d'humanitats i ciències socials es planteja com a introducció als seus estudis.

Aquesta matèria troncal té dos objectius fonamentals: iniciar un estudi bàsic de la llengua que és l'origen de la família lingüística de les llengües romàniques, i conèixer els aspectes més rellevants de la cultura i la societat romanes per poder relacionar-los amb els del món actual. El primer objectiu ajuda a millorar el coneixement i l'ús de la llengua de l'escola com a instrument primordial d'aprenentatge i comunicació; el segon aporta dades per a una interpretació més ponderada de la societat actual. Ambdós col·laboren eficaçment en l'adquisició de competències bàsiques i contribueixen a l'assoliment dels objectius de l'etapa d'educació secundària obligatòria.

El coneixement del llatí obre una via fonamental d'accés a un dels grans llegats de la cultura d'occident. Aquesta matèria té un caràcter d'iniciació a la llengua llatina durant l'educació secundària obligatòria, ja que els continguts més específics es desenvolupen més endavant en el batxillerat.

És coneguda la gran capacitat formativa del llatí:

En primer lloc, perquè constitueix un mètode molt eficaç d'estructuració mental gràcies a l'estudi de l'origen del lèxic i de les estructures gramaticals bàsiques d'una llengua que és, a més, l'origen de les dues llengües oficials de la Comunitat Autònoma i també de la majoria de les que es parlen a l'Estat espanyol.

En segon lloc, perquè permet aprofundir en la interpretació de les més diverses terminologies científiques i tècniques.

Finalment, i de manera molt especial, perquè permet posar-se en contacte amb el patrimoni cultural de l'antiga Roma i amb les múltiples obres literàries i científiques de l'occident europeu, escrites en llatí durant segles i, alhora, saber identificar la pervivència de tot aquest llegat en les obres literàries produïdes en el si de la Comunitat Autònoma.

Estructura del currículum

El llatí, a quart de l'educació secundària obligatòria, s'estructura en els blocs següents:

El llatí, origen de les llengües romàniques

Un dels objectius de l'estudi del llatí consisteix a familiaritzar els alumnes amb el lèxic i les estructures sintàctiques que han donat lloc al català i al castellà —i a la majoria de les llengües que es parlen a l'Estat espanyol— i a ensenyar-los l'evolució del vocabulari llatí fins a arribar a les llengües romàniques, la qual cosa suposa una eina indispensable per adquirir vocabulari nou. D'aquesta manera, el llatí es converteix en el mitjà per a l'aprenentatge de les llengües que s'estudien als centres escolars de les Illes Balears.

Sistema de la llengua llatina: elements bàsics

Els continguts pròpiament lingüístics ocupen una gran part de la matèria en considerar que la llengua llatina és la més important aportació del món clàssic a la civilització occidental; per evolució o per influència lèxica, el llatí està present en les llengües que utilitzam o en les que els alumnes aprenen. L'estudi de l'alfabet llatí com a evolució d'alfabets anteriors i la importància d'una escriptura en la qual cada grafia representa un fonema és imprescindible per comprendre la nostra pròpia escriptura, així com la pronúncia de les nostres llengües, en tant que deutores de la pronúncia del llatí. Hom estudia des de la pronúncia clàssica fins a les distintes maneres de parlar llatí un cop formades les distintes llengües romàniques.

Morfologia / Sintaxi

L'estudi del sistema de la llengua llatina com a model de llengua flexiva permet, mitjançant la comparació, una reflexió profunda sobre els elements formals i els mecanismes sintàctics de les llengües d'ús dels alumnes. El coneixement, encara que sigui bàsic, del llatí fa possible entendre les llengües d'origen romànic com a resultat concret d'una evolució i conèixer en quina mesura la seva estructura i el seu lèxic estan en deute amb la llengua de la qual procedeixen. Es pretén, doncs, iniciar els alumnes en el concepte de *flexió*, tot estudiant l'estructura interna de les paraules i els elements formals que les defineixen i que serveixen per establir-ne la relació amb d'altres en el si de l'oració.

Roma: història, cultura, art i civilització

La matèria també aborda el coneixement del marc geogràfic i històric, així com dels aspectes més rellevants de la societat romana, des de la qual s'han transmès maneres de viure, institucions i creacions literàries, tècniques i artístiques que es troben en la base de la configuració i del progrés d'Europa. Aquest coneixement suposa un referent necessari en el qual rastrejar els antecedents històrics de l'organització social o la delimitació dels drets de l'individu.

La cultura que ha modelat el nostre present i impregna bona part dels nostres canons estètics és també transmissora de valors universals, que entronquen la nostra herència cultural amb les arrels del món clàssic. En aquest sentit, la lectura de textos literaris ajuda a observar com temes i tòpics de la cultura grecolatina han estat transmesos fins avui i segueixen impregnant els nostres escrits.

Així mateix, es pretén que els alumnes reconeguin l'influx que ha exercit la cultura romana en els aspectes més variats en qualsevol àmbit —literari, arquitectònic, pictòric, escultòric, arqueològic, etc.— a les Illes Balears i, per extensió, en la civilització occidental.

Textos

La llengua i la cultura constitueixen dues realitats inseparables i complementàries per endinsar-se en el coneixement de la civilització llatina; per això, no hi ha millor

instrument per a l'estudi de totes dues que els propis textos, als quals es dedica un altre dels blocs de continguts.

Els textos són el vincle principal entre els alumnes i les mostres més notables de la civilització romana: la creació literària i la producció artística; la ciència i la tècnica; les institucions polítiques, religioses i militars; la vida familiar; l'organització social, i l'ordenament jurídic.

Es pretén d'aquesta manera posar l'accent en la necessitat d'estudiar des del primer moment la llengua en el seu context real, com a mecanisme d'expressió intel·lectual i estètica. D'altra banda, la lectura i la traducció de textos llatins, originals o adaptats, de dificultat gradual serveix per fixar les estructures lingüístiques bàsiques i suposen un valuós exercici d'anàlisi i síntesi aplicable a qualsevol altre aprenentatge.

La pràctica de la traducció constitueix, doncs, una experiència d'investigació que empra la lògica del pensament, afavoreix la memòria i potencia els hàbits de disciplina en l'estudi, amb la qual cosa es raona millor i s'aprèn a aprendre.

Lèxic

L'estudi de la història i evolució de la llengua llatina i de la formació de les paraules dota els alumnes dels coneixements necessaris per entendre l'evolució lingüística, determinar els processos de canvi fonètic i semàntic i il·lustrar els procediments que actuen en la formació del lèxic.

Dins aquest àmbit es presta especial atenció a l'etimologia, no tan sols perquè aquesta serveix per posar de manifest la pervivència de les arrels llatines en les llengües modernes, sinó a més perquè ajuda els alumnes a adquirir una millor comprensió de la seva pròpia llengua i l'ajuda a precisar el significat de termes coneguts o a descobrir el d'altres que no havia emprat anteriorment i incorporar-los al seu vocabulari habitual.

Orientacions metodològiques

La distribució dels continguts, alhora que n'implica un tractament específic, obliga també a situar-los en un context general en què els diversos elements troben una

explicació relacionada i coherent. L'ensenyament i aprenentatge de la matèria ha de ser funcional i útil en diversos contextos d'aprenentatge, en el desenvolupament personal i social, i ha de permetre establir les bases suficients per continuar, si s'escau, els estudis relacionats amb les humanitats i les ciències socials. Per mitjà dels seus objectius i continguts, l'assignatura de llatí ha de servir a tots els alumnes que la cursin per potenciar un llatí útil per a la vida actual i per ajudar a adquirir, en un grau satisfactori, les competències que s'han d'assolir en l'etapa.

Aquest principi general de funcionalitat cal aplicar-lo des del començament i, per tant, és molt important que els alumnes percebin el llatí com quelcom proper que poden identificar en moltes situacions de la seva vida quotidiana. En primer lloc, cal fer que la reflexió sobre les llengües romàniques i els aspectes històrics i socials sigui el marc de descoberta de la llengua que doni sentit als treballs sobre el sistema de la llengua llatina.

L'estudi del llatí ha de partir de la comparació dels textos originals i traduïts de diferents moments de la història, presentant-los amb dificultat progressiva i d'acord amb el treball que es faci a les altres matèries lingüístiques del currículum, fet que ha de permetre reflexionar i facilitar la transferència d'aprenentatges entre les llengües romàniques i també amb les altres que s'ensenyen al centre. Això s'ha de facilitar alhora amb l'estudi de la història i evolució de la llengua llatina que aporta als alumnes els coneixements necessaris per entendre l'evolució lingüística, determinar els processos de canvi fonètic i semàntic i il·lustrar els procediments que actuen en la formació del lèxic.

La pràctica de la traducció constitueix una experiència de descoberta de la llengua i alhora d'investigació que utilitza la lògica del pensament, afavoreix la memòria i potencia els hàbits de disciplina en l'estudi, habilitats amb les quals es raona millor i s'aprèn a aprendre.

El treball dels aspectes culturals i socials s'ha de fer també a partir dels aprenentatges de les matèries de geografia i història; educació plàstica, visual i audiovisual, i cultura clàssica. Els textos i documents necessaris per al treball de la matèria es poden presentar en diversos suports, incloent-hi les tecnologies de la informació i la comunicació i els mitjans audiovisuals.

D'altra banda, en la societat actual el treball en equip i la capacitat d'integrar-se mitjançant una participació activa en aquest equip és una necessitat que s'ha de traslladar a les aules i als mètodes d'ensenyament i, per tant, s'ha de fomentar el treball cooperatiu dels alumnes.

Les noves exigències socials i laborals demanen capacitat creativa, de comunicació verbal i escrita, esperit crític i capacitat de feina en equip. En l'aprenentatge dels alumnes és necessari un nou èmfasi, atès l'enorme creixement del volum d'informació útil i la rapidesa amb què passa de moda. Per tant, és imprescindible que els professors facin un esforç per definir o adaptar el seu propi mètode en l'àmbit de l'ensenyament d'una llengua clàssica com és el llatí.

Amb la finalitat d'adequar els mètodes d'ensenyament amb els recursos d'una societat de la informació cada vegada més influent, és interessant integrar recursos nous que reforcin el treball sobre els textos. Aquest és el cas d'Internet, que ha esdevingut una eina molt important pel que fa a les seves possibilitats i que dona als alumnes una visió més oberta i al seu abast.

Però són els professors els que han de despertar l'interès per aprendre, han de decidir allò que és important que els alumnes aprenguin, han d'identificar els graus de dificultat que pot presentar un tema i decidir sobre les connexions pertinents per assolir la coherència de l'aprenentatge.

L'avaluació és una pràctica fonamental en el procés d'ensenyament i aprenentatge i ha d'estar estretament vinculada amb els objectius de l'assignatura i amb les competències que es pretenen desenvolupar.

L'avaluació inicial dels coneixements dels alumnes és particularment necessària al principi del curs de llatí a l'ensenyament secundari obligatori: és important fer un diagnòstic de la situació de cada alumne per abordar el curs sabent en quina mesura es requereix un procés d'anivellament o amb quina base de coneixements, sobretot lingüístics, es compta.

A partir d'aquí, l'anàlisi del procés d'ensenyament i aprenentatge ha de ser constant. L'avaluació formativa ha d'avaluar les mateixes competències i coneixements que es treballen a l'aula, ha de permetre als professors determinar la idoneïtat i adequació

de les estratègies i als alumnes detectar els obstacles d'aprenentatge en vista a planificar estratègies de superació.

Pel que fa a les competències lingüístiques, cal avaluar les habilitats dels estudiants en la interpretació de textos clàssics senzills, i sovint adaptats, mitjançant la tècnica de la traducció. Les habilitats d'ús dels elements bàsics de la morfologia i de la transformació lingüística han de ser objecte d'avaluació, no tan sols en exercicis puntuals per a aquest propòsit, sinó en l'observació del treball diari. En l'avaluació de continguts culturals s'ha de valorar especialment la capacitat d'establir connexions entre fets i realitzacions del món antic i la seva pervivència en el món d'avui. Les activitats sempre han de ser múltiples i variades i han de permetre als professors l'observació des de diferents perspectives i en diferents aspectes.

L'avaluació sumatòria ha de tenir en compte l'avaluació formativa i afegir altres procediments com ara proves, treballs pràctics o interdisciplinaris, tasques de grup, etc.

L'avaluació sumatòria també és un instrument de control del procés educatiu, perquè l'èxit o fracàs en els resultats de l'aprenentatge dels estudiants és un indicador de l'èxit o fracàs del procés educatiu a l'hora d'aconseguir els objectius. Aquesta autoavaluació ha de dur els professors a qüestionar-se la necessitat de reconsiderar o corregir les estratègies educatives en els casos en què aquesta anàlisi ho reveli com a necessari.

Els professors de llatí a l'ensenyament secundari obligatori han d'incorporar a les seves funcions tradicionals d'informador i avaluador del coneixement les de motivador, guia, facilitador de l'aprenentatge i dissenyador d'estratègies i activitats.

Els professors han de despertar en els estudiants l'interès per aprendre i ser capaços d'orientar-los cap als aspectes més atractius i funcionals de la matèria de llatí i fer que gaudeixin de les recompenses de l'esforç a l'hora d'adquirir uns coneixements no sempre fàcils. En aquest sentit, és útil la programació interconnectada i alternada de continguts lingüístics i culturals per encoratjar i promoure l'interès pel món romà.

També forma part de la seva funció detectar les dificultats individuals de cada alumne i fer el possible per ajudar-lo a superar-les.

Finalment, en l'assignatura de llatí a l'ensenyament secundari obligatori seria convenient aconseguir la implicació de les famílies per fomentar l'interès dels alumnes pel món clàssic. En aquest sentit, es pot facilitar informació sobre activitats que es desenvolupen en el nostre entorn al voltant del món clàssic: Festival de Teatre Grecollatí de les Illes Balears, tallers de cultura clàssica, cinema de tema grecollatí, etc.; i també convidar les famílies a explorar l'enorme patrimoni arqueològic, cultural i artístic que ens ha llegat la civilització romana (Pol·lèntia, museu arqueològic...).

Contribució de l'assignatura al desenvolupament de les competències

Comunicació lingüística

L'assignatura de llatí contribueix de manera directa a l'adquisició de la competència en comunicació lingüística. La lectura comprensiva de textos i l'expressió oral i escrita es mostren com uns mitjans imprescindibles per a un aprenentatge de qualitat. El coneixement de l'estructura de la llengua llatina possibilita una comprensió millor de la gramàtica de les llengües europees d'origen romànic i d'altres que, sense ser romàniques, comparteixen amb el llatí el caràcter flexiu. La interpretació dels elements morfosintàctics i de vocabulari, així com la pràctica de la traducció i de la retroversió, permeten adquirir i desenvolupar l'habilitat de recollir i processar una informació donada i emprar-la apropiadament. Així mateix, el coneixement dels procediments per a la formació de paraules a partir de les arrels, sufixos i prefixos llatins, així com els fenòmens d'evolució fonètica, coadjuven a l'ampliació del vocabulari bàsic. El coneixement de les etimologies grecollatines proporciona la comprensió i la incorporació d'un vocabulari culte i explica el vocabulari específic de termes científics i tècnics.

A partir del coneixement de la història i l'evolució de la llengua llatina es fomenta la consciència de la variabilitat de les llengües a través del temps i dels diferents àmbits geogràfics i socials, així com de la comunicació intercultural que el seu contacte suposa. Aquest coneixement fomenta igualment l'interès i el respecte per totes les

llengües, incloent-hi les antigues i les minoritàries, així com el rebuig dels estereotips basats en diferències culturals i lingüístiques.

Competència matemàtica i competències bàsiques en ciència i tecnologia

La competència matemàtica i les competències bàsiques en ciència i tecnologia es treballen de diverses maneres: en situar en eixos cronològics els principals períodes de la història grecollatina; en conèixer la divisió del calendari a Roma i veure l'equivalència amb el nostre calendari; en analitzar les aportacions grecollatines en el traçat de les ciutats i en la construcció d'edificis, així com les aportacions tecnològiques més significatives del món antic, i, igualment, en tractar la filosofia al món antic com a eix bàsic i punt de partida de l'avenç científic a occident.

Competència digital

Des de l'assignatura de llatí es contribueix al tractament de la informació i a la competència digital, ja que una part de la matèria requereix la cerca, selecció i tractament d'informació. D'altra banda, en la mesura que s'utilitzin les tecnologies de la informació i la comunicació com a eina per a la comunicació del coneixement adquirit, es col·labora en l'adquisició de la competència digital. Les activitats relatives a la recollida, selecció i anàlisi de la informació, l'aplicació de tècniques de síntesi, la identificació de paraules clau i la distinció entre idees principals i secundàries aporten instruments bàsics per adquirir aquesta competència, tan relacionada amb destreses per a la formació personal contínua.

Aprendre a aprendre

L'estudi de la llengua llatina contribueix a la competència d'aprendre a aprendre en la mesura que propicia la disposició i l'habilitat per organitzar l'aprenentatge; afavoreix les destreses d'autonomia, disciplina i reflexió; exercita la recuperació de dades mitjançant la memorització, i situa el procés formatiu en un context de rigor lògic.

Competències socials i cíviques

La contribució a la competència social i cívica s'estableix des del coneixement de les institucions i el mode de vida dels romans com a referent històric d'organització social, participació dels ciutadans en la vida pública i delimitació dels drets i deures dels individus i de les col·lectivitats en l'àmbit i l'entorn d'una Europa diversa unida en el passat per la llengua llatina. Paral·lelament, el coneixement de les desigualtats existents en aquella societat afavoreix una reacció crítica enfront de la discriminació per la pertinença a un grup social o ètnic determinat, o per la diferència de sexes. Es fomenta així en els alumnes una actitud de valoració positiva de la participació ciutadana, la negociació i l'aplicació de normes iguals per a tothom com a instruments vàlids en la resolució de conflictes.

Sentit d'iniciativa i esperit emprenedor

La matèria contribueix al sentit d'iniciativa i esperit emprenedor en la mesura que s'empren procediments que exigeixen planificar, avaluar diferents possibilitats i prendre decisions. El treball en grup i la posada en comú dels resultats implica valorar les aportacions d'altres companys i companyes, acceptar possibles errors, comprendre la forma de corregir-los i no rendir-se davant un resultat inadequat. En definitiva, aporta possibilitats de millora i fomenta l'afany de superació.

Consciència i expressions culturals

La contribució d'aquesta assignatura a la consciència i expressions culturals s'aconsegueix mitjançant el coneixement de l'important patrimoni arqueològic i artístic romà al nostre país i a Europa. Una bona base cultural en aquest aspecte permet valorar i gaudir de manifestacions artístiques de tot tipus i, alhora, fomenta l'interès per la conservació del patrimoni. Així mateix, permet proporcionar referències per valorar críticament creacions artístiques inspirades en la cultura i la mitologia llatines o missatges difosos pels mitjans de comunicació que, en molts casos, prenen la seva base icònica del repertori clàssic. Així mateix, amb el coneixement del món llatí i la seva pervivència s'afavoreix la interpretació de la literatura posterior, en la qual perduren temes, arquetips, mites i tòpics, alhora que es desenvolupa l'interès per la lectura, la valoració del caràcter estètic dels textos i l'amor per la literatura.

Objectius específics

L'ensenyament del llatí a l'etapa de l'educació secundària obligatòria té els objectius següents:

1. Conèixer les arrels i l'evolució de la llengua com un instrument que s'adapta a les necessitats dels parlants.
2. Valorar la diversitat lingüística com una mostra de la riquesa cultural dels pobles.
3. Explicar les semblances que entronquen les diferents llengües amb un origen comú i comparar els elements i estructures de les llengües derivades.
4. Conèixer els diferents tipus d'escriptura i, especialment, les característiques de l'escriptura alfabètica, l'origen i la correcta pronunciació de l'abecedari llatí.
5. Identificar i relacionar elements morfològics, sintàctics i lèxics de la llengua llatina per analitzar i traduir textos senzills.
6. Conèixer els procediments de formació del lèxic llatí —en concret, la derivació i la composició— per entendre millor els procediments de formació de paraules a les llengües actuals.
7. Identificar l'etimologia i conèixer el significat de les paraules del lèxic comú de la llengua pròpia i, en especial, del vocabulari culte que forma gran part de la terminologia científica i tècnica actual.
8. Comprendre correctament el significat dels llatinismes i expressions llatines que s'han incorporat directament a la llengua parlada i a la científica, en especial a la del dret.
9. Desenvolupar les capacitats intel·lectuals mitjançant l'anàlisi dels elements de la llengua llatina que, pel seu caràcter flexiu, és prototip d'una llengua d'anàlisi.
10. Millorar la lectura comprensiva i l'expressió oral i escrita mitjançant el coneixement del vocabulari i les estructures gramaticals llatines.
11. Desenvolupar hàbits d'organització, treball i disciplina en l'estudi a partir dels mecanismes d'estructuració mental que implica el procés d'anàlisi i traducció de textos llatins.
12. Reflexionar, des de l'anàlisi de la llengua llatina, sobre les estructures lingüístiques de la llengua catalana i de la castellana, així com també de les que s'estudien com a segona o tercera llengua.
13. Utilitzar les regles fonamentals d'evolució fonètica del llatí al català i identificar paraules patrimonials, cultismes i expressions llatines en diferents contextos lingüístics.

14. Conèixer els aspectes rellevants de la cultura i la civilització romanes, emprant críticament diverses fonts d'informació i diferents suports, per identificar-ne la pervivència en el nostre patrimoni cultural, artístic i institucional i, així, adoptar una actitud de respecte i tolerància cap als diversos pobles i nacions.

15. Valorar el patrimoni literari, els gèneres i les obres principals, com a base comuna de la història literària universal.

16. Reconèixer la influència del món romà a les Illes Balears en els seus diversos aspectes: arqueològic, lingüístic, econòmic i social.

17. Desenvolupar el sentiment de pertinença a la unitat política i cultural que és Europa, la base de la qual es troba en el món clàssic, amb actituds de tolerància i respecte cap als seus diferents pobles i cap als d'altres zones del món.

Continguts, criteris d'avaluació i estàndards d'aprenentatge avaluable

BLOC 1. EL LLATÍ, ORIGEN DE LES LLENGÜES ROMÀNIQUES
Continguts
Marc geogràfic de la llengua. Indoeuropeu. Llengües d'Espanya: llengües romàniques i no romàniques. Pervivència d'elements lingüístics llatins. Identificació de lexemes i afixos llatins usats a la pròpia llengua.
Criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluable
1. Conèixer els orígens de les llengües parlades a Espanya, classificar-les i localitzar-les en un mapa. <i>1.1. Assenyala sobre un mapa el marc geogràfic en el qual se situen els diferents períodes de la civilització romana, en delimita l'àmbit d'influència i ubica amb precisió punts geogràfics, ciutats o restes arqueològiques conegudes per la rellevància històrica.</i> <i>1.2. Identifica les llengües que es parlen a Espanya, diferencia pel seu origen romàniques i no romàniques i delimita en un mapa les zones en les quals s'utilitzen.</i>
2. Poder traduir ètims llatins transparents. <i>2.1. Tradueix del llatí les paraules transparents servint-se del repertori lèxic que coneix tant de la pròpia llengua com d'altres llengües modernes.</i>
3. Conèixer, identificar i distingir els diferents formants de les paraules. <i>3.1. Identifica i distingeix en paraules proposades els formants, assenyala i diferencia lexemes i afixos i cerca exemples d'altres termes en els quals es trobin presents.</i>
4. Reconèixer i explicar el significat d'alguns dels llatinismes més freqüents emprats

en el lèxic de les llengües parlades a Espanya i explicar el significat a partir del terme d'origen.

4.1. *Dedueix el significat de paraules preses de les diferents llengües d'Espanya a partir dels ètims llatins.*

BLOC 2. SISTEMA DE LA LLENGUA LLATINA: ELEMENTS BÀSICS

Continguts

Diferents sistemes d'escriptura: orígens de l'escriptura.

Orígens de l'alfabet llatí.

Pronunciació.

Criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluables

1. Conèixer diferents sistemes d'escriptura i distingir-los de l'alfabet.

1.1. *Reconeix diferents tipus d'escriptura i els classifica segons la seva natura i funció.*

2. Conèixer l'origen de l'alfabet en les llengües modernes.

2.1. *Explica l'origen de l'alfabet de diferents llengües partint de l'abecedari llatí i assenjala les principals adaptacions que es produeixen a cadascuna.*

3. Conèixer i aplicar amb correcció les normes bàsiques de pronunciació en llatí.

3.1. *Llegeix en veu alta textos llatins de certa extensió amb la pronunciació correcta.*

BLOC 3. MORFOLOGIA

Continguts

Formants de les paraules.

Tipus de paraules: variables i invariables.

Concepte de *declinació*: les declinacions.

Flexió de substantius, adjectius i verbs.

Verbs: formes personals, infinitiu de present actiu i participi de perfet.

Criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluables

1. Identificar i distingir els diferents formants de les paraules.

1.1. *Descompon paraules en els diferents formants i se'n serveix per identificar desinències i explicar el concepte de flexió i paradigma.*

2. Distingir i classificar diferents tipus de paraules.

2.1. *Distingeix paraules variables i invariables, explica els trets que permeten identificar-les i defineix criteris per classificar-les.*

3. Comprendre el concepte de *declinació* i *flexió verbal*.

3.1. *Enuncia correctament diferents tipus de paraules en llatí, els distingeix a partir de l'enunciat i els classifica segons la categoria i declinació.*

3.2. *Distingeix diferents tipus de paraules a partir de l'enunciat.*

4. Conèixer les declinacions, enquadrar les paraules dins la declinació i declinar-les

correctament.

4.1. Declina paraules i sintagmes amb concordança i aplica correctament per a cada paraula el paradigma de flexió corresponent.

5. Conjuguar correctament les formes verbals estudiades.

5.1. Identifica les diferents conjugacions verbals llatines i classifica els verbs segons la conjugació a partir de l'enunciat.

5.2. Coneix i identifica les formes que componen l'enunciat dels verbs de paradigmes regulars i reconeix, a partir d'aquestes formes, els diferents models de conjugació.

5.3. Identifica correctament les principals formes derivades de cadascun dels temes verbals llatins: en veu activa, el mode indicatiu, tant del tema de present com del tema de perfet; en passiva, el present, el pretèrit imperfecte, el futur imperfecte i el pretèrit perfect d'indicatiu, així com l'infinitiu de present actiu i el participi de perfet.

5.4. Canvia de veu les formes verbals.

5.5. Tradueix correctament diferents formes verbals llatines.

6. Identificar i relacionar elements morfològics de la llengua llatina que permetin analitzar i traduir textos senzills.

6.1. Identifica i relaciona elements morfològics de la llengua llatina per fer l'anàlisi i la traducció de textos senzills.

BLOC 4. SINTAXI

Continguts

Casos llatins.

Concordança.

Elements de l'oració.

Oració simple: oracions atributives i predicatives.

Oracions coordinades.

Oracions d'infinitiu concertat.

Usos del participi.

Críteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluable

1. Conèixer i analitzar les funcions de les paraules en l'oració.

1.1. Analitza morfològicament i sintàcticament frases i textos adaptats, identifica correctament les categories gramaticals a què pertanyen les diferents paraules i explica les funcions que tenen en el context.

2. Conèixer els noms dels casos llatins, identificar les principals funcions que tenen en l'oració i saber traduir els casos a la llengua materna de forma adequada.

2.1. Enumera correctament els noms dels casos que hi ha en la flexió nominal llatina, explica les principals funcions que tenen dins l'oració i il·lustra amb exemples la forma adequada de

traduir-los.

3. Reconèixer i classificar els tipus d'oració simple.

3.1. Compara i classifica diferents tipus d'oracions simples i n'identifica les característiques.

4. Distingir les oracions simples de les compostes.

4.1. Compara i classifica diferents tipus d'oracions compostes i les diferencia de les oracions simples.

5. Identificar les construccions d'infinitiu concertat.

5.1. Reconeix dins frases i textos senzills construccions d'infinitiu concertat, les analitza i les tradueix de forma correcta.

6. Identificar, distingir i traduir de forma correcta les construccions de participi de perfet concertat més transparents.

6.1. Reconeix, dins frases i textos senzills, les construccions de participi de perfet concertat més transparents, les analitza i les tradueix de forma correcta.

7. Identificar i relacionar elements sintàctics de la llengua llatina que permetin analitzar i traduir textos senzills.

7.1. Identifica i relaciona elements sintàctics de la llengua llatina per fer l'anàlisi i la traducció de textos senzills.

BLOC 5. ROMA: HISTÒRIA, CULTURA I CIVILITZACIÓ

Continguts

Períodes de la història de Roma.

Organització política i social de Roma.

Vida quotidiana. La família romana.

Mitologia i religió.

Criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluable

1. Conèixer els fets històrics dels períodes de la història de Roma, enquadrar-los en el període corresponent i elaborar eixos cronològics.

1.1. Distingeix les diferents etapes de la història de Roma, n'explica els trets essencials i les circumstàncies que intervenen en el pas d'unes a les altres.

1.2. Sap emmarcar determinats fets històrics en el període històric corresponent.

1.3. Pot elaborar eixos cronològics en els quals es representen fites històriques rellevants consultant diferents fonts d'informació.

1.4. Descriu algunes de les principals fites històriques de la civilització llatina i explica a grans trets les circumstàncies en les quals tenen lloc i les seves principals conseqüències.

2. Conèixer els trets fonamentals de l'organització política i social de Roma.

2.1. Descriu els trets essencials que caracteritzen les successives formes d'organització del sistema polític romà.

2.2. *Describeix l'organització de la societat romana, explica les característiques de les diferents classes socials i els papers assignats a cadascuna i els compara amb els actuals.*

3. *Conèixer la composició de la família i els rols assignats a cada membre.*

3.1. *Identifica i explica els diferents papers que exerceixen dins la família cadascun dels membres, analitza a través d'aquests papers estereotips culturals de l'època i els compara amb els actuals.*

4. *Conèixer els principals déus de la mitologia.*

4.1. *Identifica els principals déus i herois de la mitologia grecollatina, assenyala els trets que els caracteritzen i estableix relacions entre els déus més importants.*

5. *Conèixer els déus, mites i herois llatins i establir semblances i diferències entre els mites i herois antics i els actuals.*

5.1. *Reconeix i il·lustra amb exemples la pervivència del mític i de la figura de l'heroi en la nostra cultura i assenyala les semblances i les principals diferències que s'observen entre ambdós tractaments.*

BLOC 6. TEXTOS

Continguts

Iniciació a les tècniques de traducció i retroversió.

Anàlisi morfològica i sintàctica.

Lectura comprensiva de textos traduïts.

Criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluable

1. *Aplicar coneixements bàsics de morfologia i sintaxi per iniciar-se en la interpretació i traducció de frases de dificultat progressiva i textos adaptats.*

1.1. *Utilitza adequadament l'anàlisi morfològica i sintàctica de frases de dificultat graduada i textos adaptats per efectuar-ne correctament la traducció o retroversió.*

1.2. *Empra mecanismes d'inferència per comprendre de forma global textos senzills.*

2. *Fer a través d'una lectura comprensiva l'anàlisi i el comentari del contingut i l'estructura de textos clàssics traduïts.*

2.1. *Fa comentaris sobre determinats aspectes culturals presents en els textos seleccionats i aplica per fer-ho els coneixements adquirits prèviament en aquesta o en altres assignatures.*

2.2. *Elabora mapes conceptuals i estructurals dels textos proposats, en localitza el tema principal i en distingeix les parts.*

BLOC 7. LÈXIC

Continguts

Vocabulari bàsic llatí: lèxic transparent, paraules de major freqüència i principals prefixos i sufixos.

Nocions bàsiques d'evolució fonètica, morfològica i semàntica del llatí en les

llengües romàniques.

Paraules patrimonials i cultismes.

criteris d'avaluació / Estàndards d'aprenentatge avaluable

1. Conèixer, identificar i traduir el lèxic llatí transparent, les paraules de major freqüència i els principals prefixos i sufixos.

1.1. *Dedueix el significat de termes llatins no estudiats partint del context o de paraules de la llengua pròpia.*

1.2. *Identifica i explica les paraules de major freqüència i els principals prefixos i sufixos i els tradueix a la pròpia llengua.*

2. Reconèixer els elements lèxics llatins que romanen en les llengües dels alumnes.

2.1. *Identifica l'etimologia de paraules de lèxic comú de la llengua pròpia i n'explica el significat a partir d'aquesta etimologia.*

2.2. *Identifica i diferencia cultismes i termes patrimonials i els relaciona amb el terme d'origen.*